

Allau de novetats i reedicions literàries

ROMAN RIOS / EFE

Les crisis humanitàries i el fenomen dels que moren al mar després de fugir de la seva terra d'origen han generat novetats i reedicions (assajos, novel·les i cròniques) que en parlen

NÚRIA ESCUR
Barcelona

La humanitat no havia construït mai tants murs com ara. Murs reals i altres de molt més subtils, murs erigits des de l'odi i per a l'odi. Temes sobre el fenomen de l'emigració, racisme, refugiats a la deriva, supervivents de crisis humanitàries... el que un dia va ser un erm editorial, emergeix ara amb una força significativa. Una selecció d'aquests títols, alguns d'acabats de publicar, ens dona la mesura de les coses. I ens obliga a reflexionar.

Salvar vides a la Mediterrània (Més Llibres), és un bon exemple. Un pamflet íntim contra el racisme, escrit per Sandro Veronesi (Florència, 1959) un dels millors novel·listes de la seva generació. Analitza la crisi humanitària que ha comportat l'abandonament de persones a mar obert, inclou la seva carta a Roberto Saviano per demanar-li ajuda i acaba citant l'inefable "No puc seguir. Seguiré". Li diu, entre altres coses: "Estimat Roberto, la nostra civilització se'n va a l'aigua. Totes les altres coses són soroll, distracció. No creus que hem

Llibres a l'abordatge

Veronesi, Gruen, Erpenbeck o Mazzucco reflexionen sobre emigració, refugiats i crisis humanitàries

d'aconseguir que tothom miri cap a on està passant el que ens lleva el son, sense deixar-nos distreure per les provocacions i les mentides dels qui en són responsables?". I conclou: "De la diferència entre la vida i la mort: d'això parlem. Hem de reaccionar". L'assetjament legal que pateixen les oenagés és la gota que fa

vessar el got. Veronesi puja a bord d'un dels vaixells de rescat, xerra amb Oscar Camps, fundador de Proactiva Open Arms, i envia uns incendiaris tuits al ministre Matteo Salvini que es fan aviat molt populars al seu país.

"Quan fa un any Matteo Salvini i el Govern que condueix van començar a desplegar, contra els

nàufrags de les migracions, el que l'antropòloga Rita Segato anomena *pedagogia de la crueltat*, molta gent vam sentir que s'havia violat un llindar inviolable", explica Sandro Veronesi a *La Vanguardia*.

No socórrer un naufragi al mar, ans al contrari, perseguir els que, malgrat tot, els socorren amb tenacitat, representa una decisió inhumana, manté. De seguida es van unir, "ens vam mobilitzar a centenars per organitzar una ferma oposició a la deriva".

Per Veronesi, el llibre ha estat el testimoni d'un estiu d'esforços col·lectius per defensar alhora la dignitat humana i l'honor del meu país, "la narració d'una reflexió sobre els valors íntims i públics que un escriptor necessita i ha de transmetre als seus lectors".

Les fronteres d'Ulisses. La crisi dels refugiats a Europa (Magma, Publicacions de l'Abadia de Montserrat) per Rafael Vilasanjuan, limita amb el mateix tema.

El 2015, l'arribada per mar de més d'un milió de refugiats a Europa va deixar la UE a un pas de l'abisme. "La crisi dels refugiats no la van provocar els qui fugien de conflictes. Aquest és el relat dels qui s'han vist obligats a dei-

xar les seves terres i potser del naufragi del llegat democràtic".

Alguns relats ens arriben en forma de novel·la, com ara *El buen Dios* (Wanafrica Ed) on Juanjo Tarrés Sanjurjo desgrana les experiències viscudes durant la seva feina en diversos països de l'Àfrica, especialment el genocidi de Rwanda, i en emergències humanitàries. Comença així: "Laura, t'explicaré com treballa el bon Déu. De vegades no queda clar com mou els fils, però va ser Ell que va triar el meu fill Briss per salvar-nos (...) Vaig pensar que ens mataven a tots o estàvem salvats. Fora continuaven els trets i el meu fill s'entossudia a jugar amb el militar, sense saber que aquell joc podia salvar-nos o condemnar-nos a una mort segura".

El extraño que llevamos dentro (Arpa) d'Arno Gruen se centra a analitzar les claus de l'"Origen de l'odi i la violència en les persones i les societats". S'ha dit que és el millor estudi de psicologia social des dels treballs d'Erich Fromm. El seu autor, nascut a Berlín el 1923, va emigrar als EUA amb 23 anys. Eminent psicoanalista, va viure a Suïssa fins a la seva mort el 2015 i la seva obra, guanyadora del Geschwister-Scholl-Preis l'any 2001, forja

La literatura com a arma social

■ **Autors contemporanis, especialment europeus, han tornat a recordar la necessitat d'incidir en la política i els moviments socials amb els seus assajos, novel·les o cròniques. Fugen del pamflet demagògic i reivindiquen profundir en la realitat dels qui pateixen i en la responsabilitat global.**

SANDRO VERONESI

Autor de
Salvar vides a la Mediterrània

“Vostè perdoni, senyor ministre@matteosalvinimi, sé que està participant en el torneig d'escombra, brisca i vint-i-u, però em veig obligat a demanar-li un aclariment: vostè ha dit que als naufragats que no siguin menors d'edat els poden anar donant. Podria aclarir què han de donar-los exactament? Gràcies”.

ULF ANDERSEN / GETTY

ARNO GRUEN

Autor de
El extraño que llevamos dentro

“L'estrany que portem dins és aquella part d'un mateix que es va extraviar i que durant tota la vida anem mirant de recuperar. Alguns lluitant amb ells mateixos, d'altres destruint el proïsme (...) Jo, però, només espero que, davant qualsevol situació, intentem actuar des del cor”

JENNY ERPENBECK

Autora de
Les formes del verb anar

“Merkel és filla de pastor luterà, coneix bé la solidaritat. Tot i que de vegades a mi m'al·lucina que, sovint, siguin els creients els que rebutgen els emigrants, aquells cristians que s'han omplert la boca parlant de la solidaritat”

LIBERT TEIXIDO

MELANIA MAZZUCCO

Autora de
Estic amb tu

“La societat, en realitat, sempre va per davant de les lleis, almenys al meu país. Però no m'havia imaginat mai que al meu país hi havia tant racisme i homofòbia. Vaig a l'arrel de les coses, busco, sondejo, soc testimoni però no faig llibres amb vocació de manifest. Que cadascú en tregui les seves conclusions”

JOSÉ MARIA ALGUERSUARI

l'obra central de tot el seu pensament.

D'altra banda, David Frye ens guia pels Muros. *La civilització a través de sus fronteres* (Turner Noema). De la muralla de Mesopotàmia al mur de Trump, passant per la Gran Muralla xinesa i el mur de Berlín, fa més de 4.000 anys que la humanitat construeix muralles arreu del planeta. No totes tenen com a intenció primigènia la necessitat de protecció. Hi ha murs coercitius, no només ideològicament. I muralles que s'alcen per separar els de dins dels de fora, la civilització de la barbàrie...

“PEDAGOGIA DE LA CRUELITAT”

“Amb Salvini vam sentir que s'havia violat un llindar inviolable”, explica Veronesi

JENNY ERPENBECK

“Si deixem morir emigrants al mar no som lluny de tornar a Auschwitz”

N'hi ha que afronten aquest repte social i literari des de la novel·la. Per alguna cosa *Les formes del verb anar*, de l'alemanya Jenny Erpenbeck (Angle en català, Anagrama en castellà) va merèixer el Premi Llibreter. Una delícia que reflecteix la història d'un catedràtic que, quan es jubila, decideix destinar part del seu temps a ser voluntari. Conèixer, guiar i acollir emigrants que s'han jugat la vida travessant l'oceà. No sempre li resulta fàcil, porten massa càrrega emocional, massa tristesa acumulada, per confiar-se. Només ho aconsegueix a través d'un piano. Les seves teclades, la seva música, permeten a l'emigrant obrir-se, sense tenir por d'una altra urpada, en un llenguatge universal.

“Quan sento parlar a Europa sobre si es deixen morir al mar milers d'emigrants no puc evitar assumir que aquesta línia de pensament és la que ens va portar a Auschwitz. Si fem això no som lluny de tornar a Auschwitz”, va lamentar Erpenbeck, directora d'òpera a més de novel·lista, durant la seva estada a Barcelona.

També l'escriptor Bernard Schlink, jutge encara en actiu, arran d'*Olga*, la seva última novel·la ancorada en la història d'Alemanya, reconeix la necessitat que la literatura desemmasca signes socials com el racisme. “No puc escriure sobre algú sense escriure sobre el seu temps”, insisteix. “M'entristeix la pujada de l'extrema dreta i els grups neonazis; haurem de fer alguna cosa per aturar-ho!”, ens comentava l'escriptor a Barcelona fa tot just un mes.

La legió de publicacions al voltant d'aquests temes polítics i socials continua in crescendo. S'espera, amb interès, per setembre la novel·la *Estoy contigo* (Anagrama) de Melania Mazzucco, història d'una refugiada del Congo que arriba a Roma fugint de la violència política del seu país. És l'any 2013, la dona negra ronda per l'estació de Termini. No parla ni una paraula d'italià. Busca menjar per les papereres. Plora. La gent la pren per boja.

Qui és? Un sacerdot s'hi interessa i la convida a anar a un centre d'acolliment. Hi rep l'ajuda de l'Acnur i d'una advocada, i explica la seva història a la mateixa Mazzucco, l'autora del llibre. Qui és? Es diu Brigitte, al Congo va ser infermera i va cometre la gosadia d'atendre uns manifestants antigovernamentals ferits. Els militars li demanen que enverini els opositors amb formol. Ella s'hi nega.

Qui és? La mateixa que després haurà de passar per un calvari de tortures, humiliacions i violacions i, al final, la possibilitat de fugir gràcies al gest de bondat d'un comandant. Qui és? La que després d'aquella odissea –haver de deixar enrere el seu país, una feina i quatre fills– arriba a Europa esperant una mà estesa. I rep aquí... el mateix maltractament!

Tornant a Veronesi, a Zeno, recuperem la seva conclusió sobre l'ésser humà: “Què vols ser de gran? Gos”.